

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

Kerran valtuustokaudessa tehtävä ilmastosuunnitelman laadinta / arvionti ja päivitys sekä hyväksyminen valtuustossa on Turun kokemuksen mukaan hyvä ja toimiva aikaväli sekä päätöksenteon taso. Sama menettely on käytössä ja todettu yleisesti hyväksi myös kaupunkien ja alueiden yhteisessä eurooppalaisessa ilmastosuunnitelmajärjestelmässä, jossa on mukana noin 10.000 aluetta ja kaupunkia (European Covenant of Mayors for Climate and Energy).

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

Kunnat ovat avainasemassa alueensa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä, ilmastomuutokseen varautumisessa sekä vähähiilisen yritystoiminnan ja elämäntavan edistämisessä. Kuntien ilmastosuunnitelmien vaikutusten tuleekin kasvihuonekaasujen osalta kohdistua ensisijaisesti alueen päästöihin (scope 2), joihin kunnan oman toiminnan päästöt (scope 1) sisältyvät. Edistyneet ilmastokunnat - kuten esimerkiksi Turku tai pienemmistä kunnista li - toteuttavat monipuolista ja vaikuttavaa ilmastotyötä, jolla on suuri merkitys hiilineutraalin yhteiskunnan edistämisessä kohti vuotta 2035 Suomen yhteisten tavoitteiden mukaisesti. On tärkeätä, että kuntien ilmastotyön mahdollisuudet ja vaikuttavuus saadaan mahdollisimman laajasti käyttöön. Jos laissa määritellään kuntien ilmastosuunnitelmille minimitaso, joka ei ole riittävä koko potentiaalin saamiseksi käyttöön, tulisi kuntien vaikuttavampia ilmastosuunnitelmia ja -työtä jatkossa myös valtion keinoin edistää entistä vahvemmin, esimerkiksi rahoituksen, kehitysohjelmien ja -verkostojen sekä asiantuntijatuen avulla. Hyviä esimerkkejä ovat jo Ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma sekä Suomen ympäristökeskuksen toteuttama kattava kuntien päästölaskenta sekä useat verkostot ja Kuntaliiton toteuttama kuntien ilmastojohton valmennus. Ilmastosuunnitelmien sisällössä on tarpeen olla mahdollisuus myös kehittämiselle ja laajentamiselle esimerkiksi yhteisten eurooppalaisten mallien mukaisesti - edellä mainitun Covenant of Mayors - järjestelmän lisäksi esimerkiksi Euroopan Komission 100 hiilineutraalin kaupungin missio tulee lähivuosina merkittävästi uudistamaan kuntien ilmastotyön menetelmiä ja vahvistamaan vaikuttavuutta. Yhteisen eurooppalaisen kehitystyön tulokset kannattaa käyttää Suomen kuntien ilmastotyön kehittämiseen.

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Turun kokemusten perusteella kuntien kannattaa seurata ilmastosuunnitelmiansa edistymistä ja alueensa päästökehitystä vuosittain ja seurannan/raportoinnin tasona kannattaa olla valtuusto. Päästölaskennan rinnalla myös mahdollisimman tarkka edellisen vuoden päästöennuste tukee seurannasta tehtäviä johtopäätöksiä sekä mahdollisista korjaavista toimista päättämistä. Tämä on hyvä huomioida lakiesityksen mukaisen Suomen ympäristökeskuksen tuottaman päästölaskennan käytännön toteuttamisessa. Lisäksi kuntien hiilineutraaliustavoitteisiin ja hillintätoimiin usein sisältyviä hiilinieluja - nielun kasvattamista - koskeva laskenta olisi myös hyvä resursoida ja siihen liittyvät periaatteet ratkaista valtakunnallisella tasolla esimerkiksi osana kuntien yhteistä päästölaskentaa.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

Kunnan ilmastopolitiikan päätavoitteet kannattaa Turun kokemuksen perusteella sisällyttää kuntastrategiaan ja toimintakertomuksessa kannattaa raportoida pääkohdat ilmastosuunnitelman/toimien edistymisestä ja niihin käytetyistä panoksista. Kuntastrategia ja toimintakertomus eivät yksinään kuitenkaan yleensä mahdollista riittävän kattavaa ilmastotavoitteiden ja -toimien asettamista sekä edistymisen raportointia, josta syystä on hyödyllistä ja tärkeätä, että kunnalla on valtuustotasoinen ilmastosuunnitelma, jonka edistymisestä raportoidaan valtuustolle vuosittain (ilmastoraportti).

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

Tämä mahdollisuus on kannatettava ja palvelee todennäköisesti hyvin esimerkiksi pienempiä kuntia, varsinkin, jos niillä on keskenään ilmastotyön kannalta yhdistäviä tekijöitä, kuten esimerkiksi yhteisiä toimintoja, yhtiöitä tai yhteisesti huolehdittavaa infraa tai luonnon resursseja.

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

Ei huomautettavaa.

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

Ei huomautettavaa.

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Lakiesitys on hyvin perusteltu ja valmisteltu kuntia ja asiantuntijaorganisaatioita kuullen. Vaikka lakiehdotukseen ei ole valittu kaikkein kattavinta kuntien ilmastosuunnitelman mallia, ei ehdotus myöskään sulje kattavamman mallin käyttöä pois - mikä on erityisen tärkeätä ilmastotyössään jo edistyneiden kuntien kannalta. Kotimaisten ja muiden kansallisten ilmastosuunnitelmamallien rinnalla kuntien ilmastosuunnitelmien kehitystyössä kannattaa kiinnittää entistä enemmän huomiota myös yhteisiin eurooppalaisiin malleihin (Covenant of Mayors for Climate and Energy sekä Euroopan 100 hiilineutraalin kaupungin missio) ja huolehtia siitä, että Suomen kunnille tarjottava ilmastotyön tuki ja verkostot ovat yhteensopivia eurooppalaisten työmallien kanssa ja hyödyntävät yhteisen eurooppalaisen kehitystyön tuloksia. Myös EU:n vihreän rahoituksen taksonomia on kuntien ilmastotyöhön sisältyvien investointien rahoituksen kautta merkittävä huomioitava kehikko.

Muut huomiot

Kunnille kannattaa mahdollistaa - ja edistää - ilmastotavoitteiden asettaminen ja eteneminen myös valtiota nopeammin. Esimerkiksi Turku oli jo 2021 vähentänyt alueensa päästöjä (scope 2) 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta ja tavoittelee 75 prosentin vähennystä vuoteen 2025 mennessä ja 90 prosentin vähennystä vuoteen 2029 mennessä, jolloin tavoitteena on hiilineutraali kaupunki/alue. Mainittakoon myös, että Turun asukaskohtaisesti laskettu päästötaso on Suomen alhaisimpia jo nyt, mikä on kuntien hiilineutraaliustavoitteissa myös tärkeitä huomioida alueen kokonaispäästöjen suhteellisen "prosenttitavoitteen" rinnalla. Viestinnässä ja kunnille suunnattavissa tukitoimissa on hyvä kiinnittää huomiota myös ilmastotyön moniin positiivisiin vaikutuksiin esimerkiksi kunnan elinvoimaan, hyvään elinympäristöön ja turvallisuuteen. Laki velvoittaa ja sen mukaiset toimet myös mahdollistavat kunnille hyvää kehitystä.

Veivo Risto

Turun kaupunki - Ilmastojohtaja / konsernihallinto, johdon tuki, ilmasto- ja ympäristöpolitiikka